

Θέατρον Κυβέλης : «Τὸ Ψυχοσάββατο», σύγχρονος τραγωδία εἰς μίαν πράξιν με Intermezzo ὑπὸ Γρηγ. Σενοπύλου.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ νέου αὐτοῦ ἔργου τοῦ συγγραφέως τῆς «Φωτεινῆς Σάντρα» ἐξελίσσεται εἰς μίαν ἐξοχὴν τῆς Ἑπιτιμῆσου, εἰς τὴν καλύβην τοῦ Κωνσταντῆ. Ἡ Εὐμορφία, ἡ ἄγαμος ἀδελφὴ τούτου, ἡ ὁποία

ἐχθρεύετο καὶ κατεβασάνιζε τὴν νεαράν του σύζυγον Μαρίαν, ἔχει φονευθῆ ἀπὸ αὐτὴν ἐν ἀγνοίᾳ του, ὄχι ὁμως καὶ ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τῆς μητρὸς των χήρας Μπάμπαινας, — τῆς καὶ πενθερᾶς τῆς Μαρίας, — ἡ ὁποία ὑποπτεύεται τὸν φόνον· καὶ ἔχει φονευθῆ ὡς ἐξῆς· ἐνῶ ἡσθένει καὶ ἤτο νύξ καὶ ἤτο χειμῶν, ἡ Μαρία ἤνοιξε τὸ παράθυρόν της. Ἡ νεκρὰ πλέον Εὐμορφία ὑπάρχει ἐν τούτοις, ἀκόμη πλέον τυραννικὴ καὶ βασανιστικὴ δι' αὐτὴν ἡ ὁποία τὴν ἐφόνευσεν. Ὑπάρχει δι' αὐτὴν εἰς τὰς ἐπιμόνους καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἤττον ἀπροκαλύπτους αἰτιάσεις τῆς πενθερᾶς της· ὑπάρχει δι' αὐτὴν κυρίως εἰς τὴν τύψην τῆς σπεινιδήσεώς της, τύψιν τῆς κάθε στιγμῆς, ἡ ὁποία τὴν ἐπαναφέρει διαρκῶς ἐνώπιόν της, ὄχι μόνον καθ' ὕπνον ἀλλὰ καὶ ἐν ἐγρηγόρσει, ὡς φάντασμα καὶ μάλιστα φάντασμα ὁμιλοῦν. Τὴν νύκτα αὐτὴν τοῦ Ψυχοσαββάτου, νύκτα ὡς πιστεύεται ἐλευθέρως κυκλοφορίας τῶν Ψυχῶν, ἡ βασανὸς τῆς Μαρίας ἔχει φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον κόλυβα ἐτοιμάζονται περὶ αὐτὴν τὰ ὁποία θὰ μείνουν ἐκτεθειμένα ὅλην τὴν νύκτα εἰς τὸ ἔρημον δωμάτιον τῆς νεκρᾶς· αἱ αἰτιάσεις τῆς σκαιᾶς γοῆς δὲν παύουν τὸ τυραννικὸν των ἔργον· καὶ ἡ Εὐμορφία, χωρὶς νὰ τὴν βλέπῃ ὁ θεατὴς, παρουσιάζεται ἐνώπιόν της ἐκεῖ πού κάθηται νὰ φάῃ μαῦρο βέβαια ψωμί με τὸν ἄνδρα της. Θὰ πεθάνῃ ἂν μείνῃ περισσότερον εἰς αὐτὴν τὴν καλύβην, καὶ δι' αὐτὸ, ὅταν ἔξαφνα ὁ ἐξαδελφὸς τοῦ ἀνδρός της Λίγερὸς ὁ ὁποῖος τὴν ἠγάπα πρὸ τοῦ γάμου της, συμπίπτῃ νὰ καταφθάσῃ ἀπὸ τὸν στρατὸν ἀκριβῶς τὴν νύκτα αὐτὴν τοῦ Ψυχοσαββάτου, — αὐτὸς ὁ ὁποῖος, ὡς τὸ εἴπωμεν ἐν παρῶδῳ, δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ ἄλλο τι τὸ κοινὸν με τὰς Ψυχὰς τοῦ συγγραφέως ἀπὸ ἐν πολὺ καλοθρεμμένον σῶμα, — ἡ Μαρία, τὸν πείθει νὰ φύγουν μαζί. Ἀφίουν τὴν σκηνὴν κενὴν διὰ νὰ προετοιμάσουν χωριστὰ ὁ καθεὶς των τὰ τῆς φυγῆς καὶ παρεμβάλλεται τὸ Intermezzo ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης εἰσέρχονται αἱ Ψυχαὶ τῶν νεκρῶν κοριτσιῶν τοῦ χωρίου, προεξαρχούσης τῆς Εὐμορφίας, — ψυχαὶ τὰς ὁποίας αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν βλέπει καὶ δὲν ἀκούει ἡ Μαρία, ἀλλὰ μόνον ὁ θεατὴς καὶ αἱ ὁποιαὶ χορεύουν καὶ αἱ ὁποιαὶ τραγουδοῦν. Ἡ σκηνὴ καὶ πάλιν ἀπομένει κενή· ἡ Μαρία ἐτοιμὴ πλέον τὴν διασχίζει διὰ νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἡ θύρα ἀνοίγεται πρὸ αὐτῆς καὶ ἡ ἐξοδὸς ἀποφράσσεται ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῆς Εὐμορφίας. Ἡ Μαρία ἐκβάλλει κραυγὴν γοερὰν ἡ ὁποία φέρει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν ἄνδρα της· ζητεῖ τότε ἀπὸ αὐτὸν ὡς χάριν νὰ τὴν σκοτίσῃ, νὰ τὴν γλυτίσῃ ἔτσι καὶ μόνον ἀπὸ αὐτὸ τὸ σπῆτι πού δὲν εἶνε οὔτε δικό του, οὔτε δικό της, ἀλλὰ τῆς Εὐμορφίας, — καὶ διὰ νὰ τὸν πείσῃ ἀποκαλύπτει εἰς αὐτὸν ὅλα, τὸν φόνον, τὸν ἔρωτά των με τὸν Λίγερρον τέλος τὴν φυγὴν των. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἄνδρας της πείθεται ὅτι εἶνε ἐνοχος καὶ ὀρμᾶ κατ' αὐτῆς, αὐτὴ διαψεύδει τὴν ἐνοχὴν της καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν διὰ νὰ ζήσῃ, — εἰς μάτην ὁμως διότι καταδιώκεται ἀπὸ τὸν σύζυγον διὰ νὰ φονευθῆ, ἔξω τῆς σκηνῆς, ἐπάνω εἰς τὴν κλινὴν τῆς Εὐμορφίας, — ἐνῶ ἡ πρὸ μικροῦ ἐνσκήψασα σύγχρονος Ἑρινὺς χήρα Μπάμπαινα λέγει κατὰ ὡσάν «ἡ Ἐκδίκησις... ἡ Δικαιοσύνη... ὁ Θεός!».

Τὸ ἔργον ἔχει γραφῆ με διάλογον γοργὸν καὶ πολὺ χαρακτηριστικόν· ἡ ἐν αὐτῷ ἡθογραφία εἶνε ἀπὸ τὰς πλέον πιστάς, — με κάποιον ἐν τούτοις φονικὸν μέσον, τὸ ἀνοίγμα ἐκεῖνο τοῦ παραθύρου τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ θεωρηθῆ ὅτι τὸ παρέσχε, πόσον βέβαια παραμορφωμένον, κάποιον ἀνασκαφὴ ἀπὸ τὸ ἰταλικὸν φιλολογικὸν ἔδαφος τοῦ «Innocente»· ἡ ψυχολογία του εἰς τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρα φαίνεται ἔχει ἐπισηθῆ προσοχή, θὰ ἠδύνατο ἐν τούτοις ἴσως νὰ προκαλέσῃ κάποιους ἀντιρρήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν γυναικα αὐτὴν, τόσο ἐξαλλὸν ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῆς βασάνου της ὡστε, διὰ νὰ πείσῃ τὸν σύζυγόν της νὰ

τὴν φονεύσῃ, νὰ παραδίδῃ με τὰς ἀποκαλύψεις της εἰς τὴν ἐκδίκησίν του, πρῶτη αὐτὴ εἰς τὸ παγκόσμιον θέατρον, ὄχι μόνον ἑαυτὴν ἀλλὰ καὶ τὸν ἔραστήν της, — καὶ τόσῳ πολὺ εὐθὺς ἔπειτα ἐχέφρονα ὡστε νὰ διαψεύδῃ τὰ πάντα... διὰ νὰ ζήσῃ. Ἀλλ' ἂν δὲν διέψευδε καὶ δὲν ἐτρέπετο εἰς φυγὴν, θὰ ἐφονεῖτο ἀμέσως ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ὁ συγγραφεὺς ὁ ὁποῖος ἐπιδοξόησε, μαζί με ἀρκετὰ ἄλλα ὑπέρετρα τῶν συνήθων τραγικῶν συγκινήσεων, νὰ ἐμπνεύσῃ μόνον φρίκην καὶ τρόμον καὶ ἄς μὴ ἐπέτυχε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς «τραγωδίας» του εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν ἢ μίαν κατάστασιν ἀδημονίας καὶ δυσφορίας, ἐθεώρησε βάρβαρον τὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς θάνατον. Καὶ ἔπειτα ἔπρεπε ἡ Μαρία νὰ φονευθῆ ἐπάνω εἰς τὴν κλινὴν τῆς Εὐμορφίας διὰ ν' ἀποδειχθῆ ὅτι ὁ Κωνσταντῆς, ὁ διατελῶν λόγος τῆς θετικότητός του τόσο ἐκτός τῆς πνευματοπαθοῦς ἀτμοσφαιρας τῆς «τραγωδίας», ὁ τόσο ὀλίγον «ἐλαφροῖσκιωτος», κυβερνᾶται καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν μὴν τῆς νεκρᾶς. — Κατάστασιν ἀδημονίας καὶ δυσφορίας, εἶπον πρὸ ὀλίγου· ναι, καὶ τὸ ἰδιάζον ἀποτροπιαστικὸν αἰσθημα τὸ ὁποῖον ἐμπνέει καὶ ὁ κοινότερος νεκρὸς διάκοσμος τοῦ θανάτου τῶν Χριστιανῶν, ἰδοὺ τί καὶ μόνον κατορθώθη νὰ ἐμφυσηθῆ εἰς ἔργον τὸ ὁποῖον ἦτο προωρισμένον νὰ ὑποβάλλῃ τὸ ἀρρητον δέος τὸ ἐκ τοῦ κράτους τῶν νεκρῶν ὑπὸ τοῦ ὁποῖου φαίνεται ὅτι κυβερνώμεθα καὶ οἱ ζῶντες καὶ νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὴν ἐν τῇ σιωπῇ της γοερὰν λαίλαπα λαίλαπων τὴν ὁποίαν καλοῦμεν τύψιν τῆς συνειδήσεως.

Οἱ θεαταὶ οὕτως ἀπλῶς ἐδυσανασχέτησαν, — οἱ θεαταὶ οἱ ὁποῖοι καταπλήσσονται ὅταν ἐπιπνέῃ ἐπ' αὐτοὺς ἡ πνοὴ τῆς μεγαλοφίας, — καὶ συγκινοῦνται μόνον ὅταν ἐν τοῦλάχιστον τῶν προσώπων εἶνε συμπαθές. Ἀλλ' εἰς τὸ «Ψυχοσάββατον», χωρὶς νὰ εἶνε κἀν ἀνάγκη νὰ μνημονεῦθουν τὰ λοιπὰ πρόσωπα, ἡ Εὐμορφία εἶνε συμπαθὴς ἡ ὁποία ζῶσα ἦτο μοχθηροτάτη ἢ ἡ Μαρία ἡ ὁποία ἂν ἔχῃ τύψεις, ἀλλὰ δὲν ἔχει καὶ μετανοίαν καὶ οὐδαμῶς φαίνεται ὅτι προσεπάθησε νὰ δυσωπήσῃ τὴν νεκράν, καὶ ἡ ὁποία, ἂν ἦτο δυνατὸν τοῦτο, θὰ ἐπανελάμβανε καὶ τότε ἀκόμη τὴν στυγεράν πράξιν της;

Ὁ σκηνικὸς διάκοσμος ἦτο ὅτι τελειότερον θὰ ἠδύνατο νὰ νοσταλγῆσῃ Ψυχὴ φίλη τοῦ «ἐπιχωρίου χωμάτος», καὶ ἰσχυροτάτη ἢ ὑπόκρισις καὶ ἡ ὅλη ἡθοποιία ὡς Μαρίας τῆς κυρίας Κυβέλης Ἀδριανοῦ, τὴν ὁποίαν με πᾶν ἄλλο ἢ ἐμβροθῆ κρίσιν προσποιοῦνται τινές ὅτι δὲν θαυμάζουν ἢ μόνον ὡς ingénué, Ἀριστοτεχνικὴ καὶ πιστοτάτη, — καὶ δι' αὐτὸ κρυερῶς ἀποκρουστικὴ, — ἡ ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Α. Βώκου ἀπόδοσις τοῦ ῥόλου τῆς χήρας Μπάμπαινας.